

Pagoden flyttas från Hotellbryggan till Dalarö torg 2016.

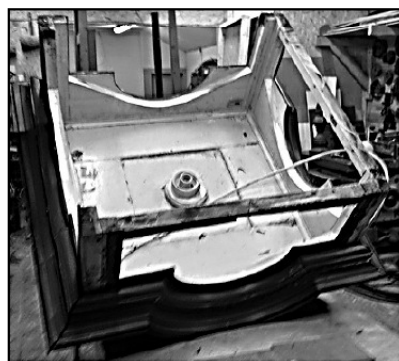
Dalarö Hembygdsförening fick överta den kraftigt nedgångna pagoden (telefonkiosken), från Telia, som under ett antal år varit placerad vid Hotellbryggan på Dalarö.

På Dalarö fanns det några personer som inte drog sig för att genomföra allt arbete som krävdes, för att återställa pagoden i nyskick och sedan placera den på Dalarö torg.

På följande sidor visas pagodens resa mellan Hotellbryggan och Dalarö torg.

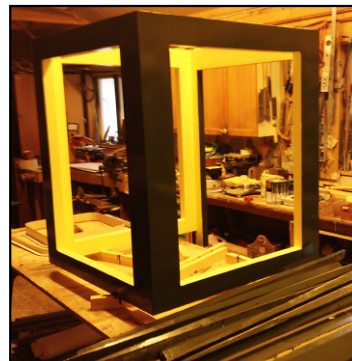
Allt trä mellan nederdelen av stål och takkonstruktionen visade sig vara ruttet och måste bytas ut.

Pagodens delas i tre delar så att vissa arbeten kunde utföras inomhus.

Nedre stålkonstruktionen och takdelen förbehandlades och målades med ursprungliga färgnyanser.

Ett nytt svep måste tillverkas. Allt trä måste sedan inoljas och målas i ursprungliga nyanser.

Pagoden flyttades sedan ut, eftersom höjden medförde att den inte kunde monteras inomhus. Åter ute på gården krävdes tunga lyft och balanserande på byggställningen. Här återplacerades toppspiran, som är utförd i brons, på det handknackade koppartaket.

Pagoden syns här klar för inpassningen av lister, dörrar, glas, avlastningshylla, golvtrall etc. vilket var ett omfattande detaljarbete.

Så var det dags att få det i förhand aviserade bygglov godkänt. Vilket som alltid var ett omfattande arbete med många synpunkter, både från kommunen, närboende och anlidade entreprenörer.

Så var det dags att söka bygglov.

 Haninge kommun Stadsbyggnadsförvaltningen		Ansökan om lov, strandskyddsdispens och anmälan om anmälningspliktig åtgärd
<small>Blanketten kan användas för flera åtgärder på samma fastigheter</small>		
Fastighetsbeteckning Dalrö 4:27	Fastighetens adress Dalarö torg invid fastighet Odinsv 29A	
Sökande eller byggherre Dalarö Hembygdsförening	Person- eller organisationsnummer 802430-4837	
Utdelningsadress (Sökande) Odinsvägen 6A 13770 Dalarö	Postadress Hyrutrymme i Tullhuset plan 2	
E-post information@dalarohembygd.se	Telefon	
E-post	Telefon	

Ansökan om bygglov 2016-01-27. Beviljat bygglov 2016-04-15.

Gjutning av plattan på torget skedde 2016-05-16 varefter borrar i hörnen för expanderbultar gjordes.

Transport av pagoden från Sveavägen till Dalarö torg gjordes med hjälp av en pallyftare.

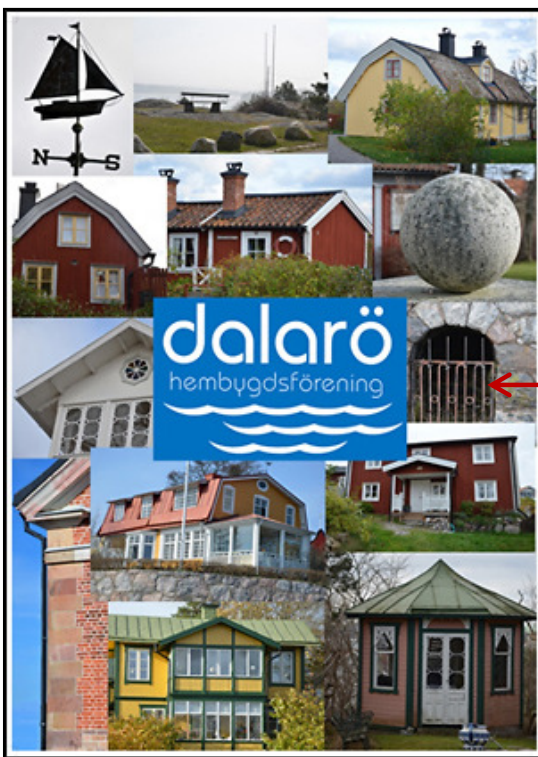

Allt snickeri och målningsarbete gjordes av Roland Palm i hans verkstad på Sveavägen. Det var bara material som DHF fick betala för, eftersom Roland Palm inte tog något betalt för sitt arbete.

DHF fick betala 3290:- för bygglovshandlingen. Utgifterna för pagoden blev totalt 25.374:-. Sponsring till renovering av pagoden blev 16.501:-, och mellanskillnaden 8.873:- betalades av Haninge kommun.

Kommunens parkavdelning stod även för kostnaden av schaktning och gjutning samt framdragning av el.

Behjälplig och rådgivande vid renoveringar var Folke Ackerman som tidigare varit anställd av Televerket och som pensionär renoverat många telefonkiosker och pagoder. A Service Trä & Metall AB.

En informationsskylt beställdes från Skyltmax AB, för att sättas upp på pagodens vägg.

Även en QR-kod finns i pagoden.

ALLMÄNNA FAKTA OM PAGODER.

Telefonkiosker började 1901 placeras ut av Telegrafverket, för att bereda allmänheten bekväm tillgång till verkets telefonnät.

Denna första typ av telefonkiosk kallades "Pagoden" på grund av sin utformning.

1901 års modell ritades av ingenjören Hjalmar Celion och patenterades den 11 oktober år 1900.

Invändigt finns en hylla av ek, som avläggningsyta, och för att minska buller utifrån.

Pagodens är försedd med glasrutor med inetsad dekor och ett gallerverk nertill. Avsikten var att man lätt skulle kunna se om någon var i kiosken. Gallret kunde även tjäna som skydd mot hundar.

Pagodens nedre del är av järn, taket är av koppar och spiran av brons. Trätrollen man står på är av ek. Vikten är 395 kg.

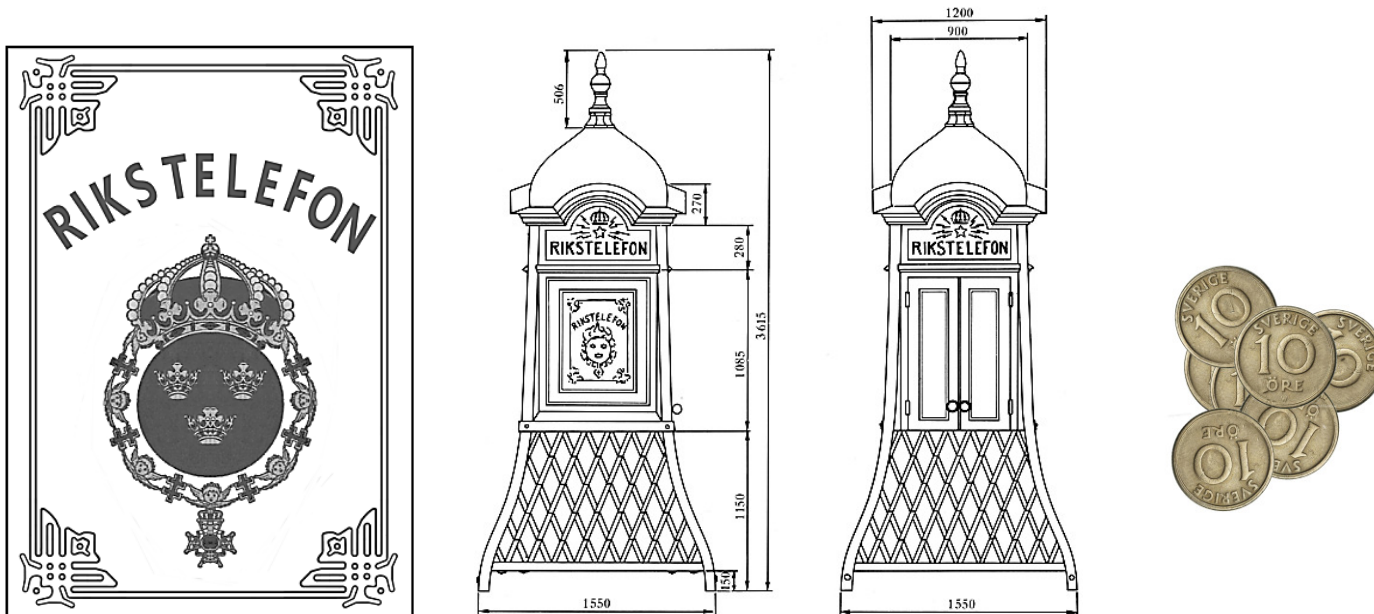
DALARÖS PAGOD

Ett stöd i arbete avseende placeringen av pagoden på torget var Jenny Blom, landskapsarkitekt Park och natur, Stadsbyggnadsförvaltningen, Haninge kommun.

Första tiden fanns i pagoden en laddare för mobiltelefoner, men p.g.a. skadegörelse togs den bort efter ett par år.

I början matades belysningen i pagoden via kommunens nät, vilket inte blev tillåtet efter några år. Då vädjade DHF till Haninge Bostäder, som är närmsta granne, vilket ledde till att de drog en elkabel från sin fastighet. Nu tänds belysningen i pagoden vid mörkrets inbrott.

Under några år fanns det vandringsguider utlagda i pagoden.

För att ringa ett långt samtal krävdes det många mynt.

Lite telehistoria om Dalarö.

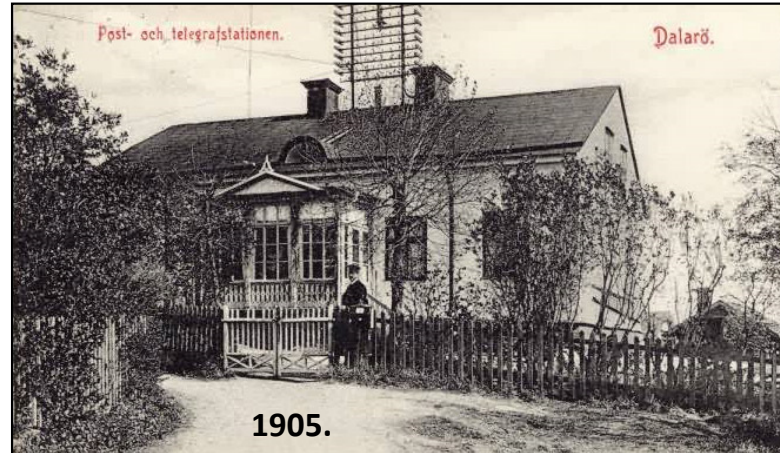

Telegrafstation på Dalarö låg på Postvägen 3, se DHF:s redovisning SC119.

Kortare beskrivning av pagoden, se DHF:s redovisning SC274.

Telestationen på Sagavägen som byggdes 1950. Dalarös telefonområde automatiserades 1952.

Skylt som satt vid Odinsvägen visade vägen till telegrafstationen på Postvägen 3.

Stjärna med åtta blixtrar. Populärt kallad "krabban". Den femuddiga nordstjärnan, fastställdes redan 1856.

Utifrån gamla bilder kan man se att det även har funnits telefonkiosker på många platser på Dalarö. Förutom Hotellbryggan fanns det telefonkiosk vid Askfatshamnen, Kroksbryggan, Dalarö torg och Saltsjöbadsbryggan vid Vadviken.

Några årtal i telehistorien och Dalarö.

- 1792 Fransmannen Claude Chappe lanserar den optiska telegrafen.
- 1836 Stockholms skärgårds 10 optiska telegrafer uppsatta och bemannade, så att korrespondens kunde äga rum mellan Stockholm och **Dalarö**.
- 1850 De optiska telegraferna börjar allmänt ersättas av den elektriska telegrafen.
- 1853 Kongl. Elektriska Telegraf-Werket var en svensk statlig myndighet som kom till detta år och namnändrades till Kongl. Telegrafverket 1871 och sedan till Televerket 1953.
- 1858 Den elektriska telegrafen ersätter den optiska telegrafförbindelsen till **Dalarö**.
- 1865 En telegrafstation fanns på **Dalarö**, enl. Sveriges officiella statistik.
- 1871 **Dalarö** har genom elektrisk telegraf förbindelse med huvudstaden.
- 1877 Första telefonförbindelsen uppkopplas i Stockholm från Grand Hotell i Stockholm till telegrafstationen i Gamla Stan.
- 1881 Optiska telegraflinjerna läggs ned. Den sista stationen fanns på Vinga.
- 1885 5 000 telefoner finns i Stockholm (världens telefontätaste stad).
- 1886 -1890 På ett flertal större platser, såsom **Dalarö** finns anordnat samtalsstationer, från vilka allmänheten att mot särskild samtalsavgift, som utgör 15 öre för 5 minuters samtal, telefonera inom nätet, enl. Sveriges officiella statistik.
- 1890 Telegrafverket försöker få kontroll över alla telefonnät i landet för att standardisera tekniken och minska administrativa kostnader.
- 1890 **Dalaröbranden**: Via telefon och telegraf meddelar man Stockholm om branden. Något senare bryts ledningsförbindelsen i den hårda stormen.
- 1890 Matilda, Ulrika, Charlotta, Selldén, född 1846, på **Dalarö** arbetade som "Telefonföreståndare" enl. Sveriges befolkning 1890.
- 1900 Telegrafverket börjar att köpa upp de privata telefonbolagen och genom förvärv av Stockholms Allmänna Telefon AB och år 1918 var praktiskt taget hela telefonrörelsen i Sverige samlad hos Telegrafverket som fick monopol på sin verksamhet.
- 1900 Elektriska telegraferna börjar ersättas av telefonlinjer i början av 1900-talet.
- 1902 Antalet telefoner anslutna till Telegrafverkets nät ökar från 20 procent år 1889 till 65 procent år 1902.
- 1906 På **Dalarö** fanns, post-, telegraf- och telefonstation, enl. Nordisk Familjebok Riksarkivet.
- 1918 Telegrafverket hade nu total kontroll över Sveriges telefonnät.
- 1933 Telefonkabeln till Jutholmen anlades 1933 och gick upp till familjen Hagbergs.
- 1950 Man har manuella växlar i Stockholms skärgård långt in på 50-talet.
- 1952 **Dalarö** telefonområde automatiseras den 15 oktober 1952.
- 1952 Tore Hagbergs Tryckeri AB flyttar in i fastigheten på Postvägen 3 då Telegraferna blev automatiserad.
- 1980 Telias monopolställningen börjar upplösas.
- 2016 Den renoverade pagoden flyttas till **Dalarö** torg.

Se även DHF:s bildanalyser som berör telekommunikation:

- A194 Instruktion till personal vid Dalarö telegrafstation 1940.
- 2329 Telestation på Sagavägen.
- A102-48 1875 Maria Augusta Lundgren Tidn. Idun. Telegraferna låg då troligtvis i fastigheten Dvärgbacken 1.
- 3985 Postvägen 3.
- T332 Sthlm. Bett Telefon AB. DN, 1886.
- 8078 Optiska telegraferna 1800-talet.
- 4700 Odinsvägen i slutet av 1800-talet.
- 571 Odinsvägen i slutet av 1800-talet.
- 365 Telegrafstation på Dalarö.
- 4802 Hyreskontrakt underordnat station Dalarö.
- 3483 Sjö kabel för teletrafik från Gotland till Dalarö.
- 3413 Sandemarsvägen i slutet 1800-talet.
- A194 Instruktion för telefonist – Televerket.
- 3181 Telestolpe längs Dalarövägen.
- 365 Telegrafstation på Dalarö.
- 888 Telefonkiosken / Pagoden på Dalarö torg.

Lite telehistoria om att ringa från telefonkiosk.

Det var komplicerat att ringa förr:

Från 1901 till 1910 fanns en myntversion AC 150 som var Telegrafverkets väggmodell i pagoden, den finns nu på Tekniska Museet.

Antalet mynt som lades i kontrollerades av en telefonist som räknade de knäppar mynten gav upphov till i myntrännen.

Mynttelefonerna byttes efterhand ut till modernare utförande.

Okänt år.

Denna är från 1965.

Denna är från 1980.

Telefonhytterna byttes även de till modernare utförande.

Telefonkort för telefonautomat.

Tillgång till telefonkatalog var en viktig del i telefonerandet.
I telefonkioskerna fanns det alltid kataloger för närområdet.

Utdrag ur telefonkatalog för Dalarö/Smådalarö från 1895-96.

1895	Dalarö: 1. Holmström, E. A., Apotekare.
Dalarö: 7.	Berg, A. P., Små Dalarö.
Dalarö: 6.	Berg, Gustav, Agronom, Små Dalarö.
Dalarö: 8.	Lindberg, Waldemar, Grosshandlare
Dalarö: 15.	Norselius, Rud., Apotekare.
1896	Dalarö 20 Holmberg, Maria, Fru, Dalarö Bageri n:r 1. Marieholm.

- 1 Holmström, E. A., Apotekare.
- 7 Berg, A. P., Små Dalarö.
- 6 Berg, Gustav, Agronom, Små Dalarö.
- 8 Lindberg, Waldemar, Grosshandlare, Tomtebo.
- 15 Norselius, Rud., Apotekare.
- 20 Holmberg, Maria, Fru, Dalarö. Bageri n:r 1, Marieholm.

Förtydliganden;

Berg Anders Petter, f. 1832 d. 1897, Smådalarö Gård.

Troligtvis Karl Adolf Rudolf Norselius, f. 1839 d. 1914, Apotekare.

Troligen Waldemar Lindberg, f. 1855.

Maria Holmberg, f. 1840 d. 1901.

Tomtebo = Baldersvägen 51, Dalarö 7:30.

Marieholm = Dåvarande Baldersvägen 7, nu adress Wallinvägen 23, Dalarö 3:71.